

Riigikontrolli juhend riigi valitseva mõju all oleva üksuse audiitorile 2021. aasta raamatupidamise aastaaruande auditeerimiseks

1. Juhendi otstarve

Riigikontrollile on riigieelarve seadusega pandud kohustus auditeerida riigi raamatupidamise aastaaruannet ning tehingute seaduslikkust. Riigi raamatupidamise aastaaruandele arvamuse avaldamiseks tuleb Riigikontrollil veenduda, kas aruandesse konsolideeritavate üksuste (riigiasutuste, riigi tulundusasutuse, riigi valitseva mõju all olevate riigi äriühingute ja sihtasutuste – edaspidi üksuste) raamatupidamise aastaaruanded on õiged.

Juhendi eesmärk on anda üksuste (rahvusvahelise auditeerimise standardi 600 mõistes komponent) raamatupidamise aastaaruandeid auditeerivatele audiitoritele (edaspidi üksuste audiitorid) suunised, et Riigikontroll saaks avaldada arvamust riigi 2021. aasta konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kohta.

2. Vastavus rahvusvahelistele auditistandarditele ja rakendatav raamatupidamistava

Riigi raamatupidamise aastaaruande auditeerimisel lähtub Riigikontroll INTOSAI standardist ISSAI 100 „Avaliku sektori auditeerimise üldpõhimõtted“ ja finantsauditi standardist ISSAI 200 „Finantsauditi alusprintsipiibid“ ning finantsauditi standarditest ISSAI 2000-2899 ja INTOSAI eetikakoodeksist.

Tulenevalt audiitortegevuse seadusest on riigi äriühingute, sihtasutuste ja tulundusasutuse tehingute seaduslikkuse kontroll kohustuslik Riigikontrolli määratud ulatuses.

Üksuste audiitorid peavad lähtuma oma tegevuses audiitortegevuse seadusest, rahvusvahelistest auditeerimise standarditest ja rahvusvaheliste arvestusekspertide eetikakoodeksist.

Riigi raamatupidamise aruanne koostatakse kooskõlas Eesti hea raamatupidamistava ning avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendiga. Üksused peavad raamatupidamise korraldamisel lähtuma avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendis toodud arvestuspõhimõtetest, välja arvatud juhul, kui üksus lähtub oma raamatupidamise korraldamisel rahvusvahelistest finantsaruandluse standarditest. Rahvusvahelistest standarditest lähtujatel tuleb saldoandmikud esitada lähtuvalt avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendis esitatud arvestuspõhimõtetest.

3. Aruannete ja kinnituskirjade tähtajad

Alljärgnevas tabelis on toodud aruannete ja kinnituskirjade tähtajad, millest kinnipidamist Riigikontroll üksuste audiitoritelt ootab. Tähtaegadest kinnipidamine on oluline selleks, et Riigikontrollil oleks võimalik tähtaegselt anda hinnang riigi raamatupidamise aastaaruande ning tehingute seaduslikkuse kohta.

Tähtaeg	Vormi nimetus	Lisa nr
Käesoleva juhendi kättesaamisel	Auditi juhendi järgimise kinnitus	1

15.12.2021	Aastasiseste audititoimingute kokkuvõtte juhtkonnale (märgukiri)	Vandeaudiitori vormil
15.12.2021	Teavitus olulisuste määramise kohta	2
30.04.2022	Aastalõpu audititoimingute kokkuvõtte juhtkonnale (märgukiri)	Vandeaudiitori vormil
30.04.2022	Kinnitus saldoandmiku ja raamatupidamise aastaaruande võrdluse kohta (koos audiitori n-õ identifitseeritud bilansi ja tulemiaruanega)	3
30.04.2022	Vandeaudiitori aruanne Riigikontrollile	4
30.04.2022	Vandeaudiitori aruanne raamatupidamise aastaaruande kohta	Vandeaudiitori vormil
30.04.2022	Kinnitus bilansipäevajärgsete sündmuste kohta	5

Aruanded ja kinnituskirjad palume digitaalselt allkirjastatult saata aadressil riigikontroll@riigikontroll.ee.

Lisainfo: vanemaudiitor Sale Ajalik (tel 640 0707, sale.ajalik@riigikontroll.ee).

4. Olulisus

Üksuse finantsaruannete kui terviku olulisuse määra ja auditi läbiviimise **olulisuse määrab iga vandeaudiitor kooskõlas kutsetegevuse standarditega ning teavitab sellest Riigikontrolli** (vt lisa 2), kui annab teada ka aastasiseste toimingute tulemustest. Kui aastasiseseid toiminguid ei tehta, siis teavitatakse Riigikontrolli eraldi kirjaga **hiljemalt 15. detsembriks**.

Auditis leitud väärkajastamistest Riigikontrollile aruandmise piir on **XXX XXX** eurot.

Auditis leitud väärkajastamistest aruandmise piir on üldjuhul kvantitatiivne näitaja. Kui auditis on leitud väärkajastamisi, mis on alla selle piirmäära, siis neist ei anta Riigikontrollile aru aruandevormil „Vandeaudiitori aruanne Riigikontrollile“ (vt lisa 3). Auditis leitud väärkajastamiste piirmäära rakendamisel tuleb samas arvesse võtta järgmisi kvalitatiivseid näitajaid: tehingud seotud osapooltega, pettused ja sisekontrolli puudustest tulenevad väärkajastamised, mittevastavused seadustele ja teistele õigusaktidele, muud olulised asjaolud. Sõltumata piirmäärast tuleb eelnimetatud vead välja tuua ja neist Riigikontrollile teada anda (vt lisa 3 p 2).

5. Töövõtu kirjeldus

Üksuste vandeaudiitorid peavad auditi tegema kooskõlas rahvusvaheliste auditistandarditega. Audit objektiks on üksuse 2021. aasta raamatupidamise aastaaruanne ning Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteemist võetud bilanss ja tulemiaruanne.

Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi kohaselt on saldoandmike infosüsteem omaniku ehk riigi kehtestatud elektrooniline aruandlusviis, mis on vajalik riigi seisukohast oluliste otsuste langetamisel. Saldoandmike infosüsteemil põhinev aruandlus on lahutamatu osa avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi kohaselt aruandeid koostavate üksuste raamatupidamise aruandlusest ning seega on infosüsteemis esitatud andmete kontroll lahutamatu osa aastaaruande auditist. Juhul, kui audititoimingud jäävad tegemata, väheneb nii üksuse enda finantsandmete kui ka riigi konsolideeritud aastaaruande usaldusväärsus.

Riigikontroll peab väga oluliseks, et saldoandmike infosüsteemis kajastatud finantsandmed oleksid õiged. Nimelt koostatakse saldoandmike infosüsteemis oleva info alusel riigi raamatupidamise aastaaruanne ja neid andmeid kasutatakse riigi rahandusstatistika koostamisel. Seega on just saldoandmike infosüsteemis olevad andmed aluseks riigi rahanduse seisukohast oluliste otsuste langetamisel ja seetõttu on oluline tagada saldoandmike infosüsteemi esitatavate andmete õigsus.

Auditis tuleb muu hulgas teha järgmist:

- Tuleb võrrelda Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteemi sisestatud saldode vastavust 2021. aasta raamatupidamise auditeeritud aastaaruande saldodele ning kontrollida tehingupartneri koodide õigsust saldoandmikus.

Saldoandmikuks nimetatakse avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendis (rahandusministri määrus, leitav Riigi Teatajast) kontokombinatsioonide ja nende saldode loetelu, mis on järjestatud avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi lisa 1 toodud kontoplaani järgi. Saldoandmik esitatakse avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendis toodud tähtaegadel Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteemi elektroonilises vormis XML-failina. Saldoandmiku vorm ja täitmise selgitused on esitatud avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi lisa 6. Võttes aluseks saldoandmike infosüsteemi sisestatud andmed (sh tehingupartnerite koodid) ning töödeldes neid, koostab süsteem riigi raamatupidamise aastaaruande konsolideeritud põhjaruanded.

Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteemist (<https://saldo.fin.ee/>) võetud bilansi ja tulemiaruaruande kirjeid seisuga 31.12.2021 võrreldakse 2021. aasta raamatupidamise auditeeritud aastaaruande kirjetega. Kui võrdlemise tulemusel leitakse olulisi erinevusi, mis ületavad käesoleva juhendi punktis 4 toodud piirmäära eurodes, küsitakse juhtkonnalt selgitusi ja veendutakse selgituste õigsuses algdokumentide põhjal. Samuti kontrollitakse saldoandmike infosüsteemi sisestatud tehingupartnerite koodide õigsust vähemalt avaliku sektori üksuste kaupa. Punktis 4 toodud piirmäära ületavad erinevused esitatakse juhendi lisa 2 toodud vormil. Vormile lisatakse saldoandmike infosüsteemist võetud ning audiitori identifitseeritud bilanss ja tulemiaruanne.

Saldoandmiku ja raamatupidamise aastaaruande võrdlus tuleb teha enne, kui vandeaudiitor allkirjastab oma aruande raamatupidamise aastaaruande kohta.

- Tuleb analüüsida 2021. aasta raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtteid ja võrrelda neid avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendis toodud arvestuspõhimõtetega.

2021. aasta raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtteid võrreldakse avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendis toodud arvestuspõhimõtetega. Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhend on leitav Riigi Tugiteenuste Keskuse ja Riigi Teataja kodulehelt. **Kui avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi ja raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtetes leidub erinevusi, tuleb need esitada juhendi lisa 3 toodud vormil.**

Samuti tuleb veenduda, et saldoandmikus on andmed esitatud avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendis sätestatud arvestuspõhimõtetest lähtudes. Riigikontroll juhib tähelepanu sellele, et rahvusvaheliste finantsaruandluse standardite alusel

majandusaasta aruandeid koostavate avaliku sektori üksuste saldoandmiku saldodes võivad üldjuhul erinevused esineda näiteks järgmistes arvestusvaldkondades: põhivara arvestus, sihtfinantseerimise arvestus, tulude arvestus jms.

- Tuleb kindlaks teha seotud osapooled ja selgitada tehingud nendega. Seotud osapoolte kindlaksmääramisel tuleb muu hulgas juhinduda ka korruptsioonivastase seadusest.

Standardite kohaselt on audiitori kohustuseks selgitada seotud osapoolte vaheliste suhete ja tehingute olemus ning hinnata, kas finantsaruanded on korrektsed (õigesti esitatud ja kogu info avalikustatud). Avaliku sektori finantsauditi rakendussuunistes on öeldud, et kui avaliku sektori üksuste tehingutele seotud osapooltega kehtivad õigusaktidest tulenevad täiendavad nõuded või piirangud (mis keelavad teatud tehingute tegemise), siis tuleb neid auditi tegemisel arvesse võtta. Eestis on selleks korruptsioonivastane seadus.

Rahvusvahelistest auditistandarditest lähtudes tuleb audiitoril saavutada põhjendatud kindlus selle kohta, kas finantsaruanded tervikuna on vabad pettusest või veast tingitud olulisest väärkajastamisest. See on vajalik, et anda hinnang selle kohta, et ettevõtte finantsaruanded on koostatud kõikides olulistes osades kooskõlas rakendatud finantsaruandluse raamistikuga.

- Tuleb analüüsida bilansipäevajärgseid sündmusi ja hinnata nende mõju 2021. aasta raamatupidamise aastaaruandes esitatud näitajatele.
- Tuleb selgitada pettusest või veast tingitud olulise väärkajastamise märkimisväärsed riskid ja märkimisväärsed puudused sisekontrollisüsteemis.
- Tuleb selgitada seadustele ja teistele õigusaktidele mittevastavused, mis võivad tingida üksuse finantsaruannetes olulisi väärkajastamisi.

Lisa 1.

Kinnitus auditi juhendi järgimise kohta

Kinnitame, et oleme tutvunud [riigiraamatupidamiskohustuslase üksuse nimi] auditi juhendiga, saame sellest aru ning järgime selles kehtestatud nõudeid, sealhulgas

- peame kinni tähtaegadest;
- on meil olemas piisavad teadmised IFACi rahvusvahelistest auditeerimise standarditest ja Eesti heast raamatupidamistavast ning avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendist;
- on meil piisavad teadmised IFACi rahvusvaheliste arvestusekspertide eetikakoodeksist ja audiitortegevuse seadusest, kus on muu hulgas fikseeritud meie sõltumatuse ja eetilise käitumise nõuded;
- ei me ole teadlikud asjaoludest, mis võiksid ohustada meie sõltumatust;
- ei ole auditimeeskond 2021. aastal osutanud auditeeritavale üksusele muid auditeerimisega mitteseotud teenuseid.

Vandeauditori nimi

Kuupäev

Vandeauditori allkiri

Lisa 2.

Teavitus auditi olulisuse määramise kohta

/Riigikontrollile esitamise tähtaeg 15. detsember 2021/

Oleme auditi korraldamiseks olulisuse määranud järgmiselt:

- Olulisus raamatupidamise aastaaruande tasemel _____
(olulise suurus ja määramise alus või põhimõtted)
- Läbiviimise olulisus _____
(olulisuse suurus ja määramise alus või põhimõtted)
- Vigade tuvastamise piir _____ eurot

Vandeauditori nimi

Kuupäev

Vandeauditori allkiri

Lisa 3.

Kinnitus saldoandmiku ja raamatupidamise aastaaruande võrdluse kohta

1. Võrdlesime 31.12.2021. aasta seisuga saldoandmike infosüsteemis koostatud bilansi ja tulemiaruaruande kirjeid 2021. aasta raamatupidamise auditeeritud aastaaruande saldodega. Võrdlemise käigus leidsime järgmised olulised erinevused, mis ületasid juhendi punktis 4 toodud piirmäära:

Saldoandmiku kirje nimetus	Erinevuse summa	Erinevuse selgitus

Võrdlemise käigus leitud oluliste erinevuste kohta küsisime juhtkonnalt selgitusi ja kontrollisime nende õigsust algdokumentide põhjal.

Juhul kui olulisi erinevusi ei leitud, tuleb vormil märkida, et saldoandmike infosüsteemis koostatud aruannete ning auditeeritud aastaaruande olulisi erinevusi ei leidunud.

2. Kontrollisime saldoandmiku infosüsteemi sisestatud tehingupartneri koodide õigsust. Kontrolli tulemusena leidsime järgmised olulised vead, mis ületasid juhendi punktis 4 toodud piirmäära:

Saldoandmiku kirje nimetus	Tehingupartneri kood	Vea summa	Vea selgitus

Võrdlemise käigus leitud oluliste vigade kohta küsisime juhtkonnalt selgitusi ja kontrollisime nende õigsust algdokumentide põhjal. Kui olulisi vigu ei leitud, tuleb vormil seda märkida.

3. Võrdlesime 2021. aasta raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtteid avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendis toodud arvestuspõhimõtetega. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on kasutatud arvestuspõhimõtteid, mis erinevad avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendid ette nähtust. Selgusid järgmised erinevused:

Auditeeritud raamatupidamise aastaaruande koostamise aluseks olnud arvestuspõhimõte	Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendis toodud arvestuspõhimõte

Veendusime, et 2021. aasta saldoandmiku esitamisel on arvestuspõhimõtete erinevusest tingitud mõju arvestatud. Kui erinevusi ei leitud, siis tuleb vormil märkida, et raamatupidamise aastaaruanne on koostatud avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendis ette nähtud arvestuspõhimõtete järgi.

Lisa. Kinnitusele oleme lisanud saldoandmike infosüsteemist võetud ning audiitori identifitseeritud bilansi ja tulemiaruaruande (koos väljavõtte tegemise kuupäevaga).

Vandeauditori nimi
Kuupäev
Vandeauditori allkiri

Lisa 4.

Vandeauditori aruanne Riigikontrollile

1. Väärkajastamise aruandes tuleb esitada loetelu kõigist auditi käigus leitud parandamata väärkajastamistest, mis ületavad auditi väärkajastamisest aruandmise piiri, mis on toodud juhendi punktis 4.

Kui auditi käigus väärkajastamisi ei tuvastatud, siis tuleb vormil märkida, et tähelepanekud puuduvad.

Raamatupidamise aruande kirje	Auditis leitud vea lühikirjeldus	Vea suurus (eurodes)		Kommentaar
		bilansis	tulemiaruanes	

2. Auditis leitud väärkajastamiste piirmäära rakendamisel tuleb arvesse võtta järgmisi kvalitatiivseid näitajaid: tehingud seotud osapooltega, pettused ja sisekontrollisüsteemi puudustest tulenevad väärkajastamised, mittevastavused seadustele ja teistele õigusaktidele, muud olulised asjaolud. **Sõltumata käesoleva juhendi punktis 4 toodud piirmäärast tuleb eelnimetatud vead välja tuua ja neist Riigikontrollile teada anda.**

Kui sellelaadilised tähelepanekud puuduvad, siis tuleb seda vormil märkida.

Tehingud seotud osapooltega

Järgnevalt loetleda auditis tuvastatud tehingud seotud osapooltega (tähelepanu pöörata eelkõige tehingutele, mis on seotud kulude ja investeeringute tegemisega ning toetuste andmisega).

Seotud osapool	Tehingu kirjeldus	Summa	Vandeauditori sooritatud toimingud	Järeldused

Pettused

Riski kirjeldus	Vandeauditori sooritatud toimingud	Järeldused

Sisekontrolli puudused

Tähelepaneku kirjeldus	Selle mõju	Tulemus

Mittevastavused seadustele ja teistele õigusaktidele

Tähelepaneku kirjeldus	Selle mõju	Tulemus

Muud olulised asjaolud

Tähelepaneku kirjeldus	Selle mõju	Tulemus

Vandeauditori nimi

Kuupäev

Vandeauditori allkiri

Lisa 5.

Kinnitus bilansipäevajärgsete sündmuste kohta

Oleme väljastanud [aruande väljastamise kuupäev] audiitori arvamuse [auditeeritava üksuse nimi] 31.12.2021. aasta seisuga koostatud raamatupidamise aruande kohta. Tuginedes meie teostatud kontrolliprotseduuridele ning juhtkonnalt saadud kinnituskirjale, kinnitame, et ajavahemikul [aruande väljastamise kuupäev] kuni 30.04.2022 ei ole toimunud olulisi bilansijärgseid sündmusi, millel on korrigeeriv mõju bilansipäeva seisuga või mis nõuaksid avalikustamist, välja arvatud allpool tabelis esitatud sündmused ja nende mõju.

Pärast bilansipäeva ja enne audiitori aruande allkirjastamist toimunud korrigeeriva sündmuse kirjeldus	Pärast bilansipäeva ja enne audiitori aruande allkirjastamist toimunud korrigeeriva sündmuse mõju bilansile/tulemiaruandele

Vandeauditori nimi

Kuupäev

Vandeauditori allkiri

Lisa 6.

Riigi 2021. aasta raamatupidamise aastaaruande seisukohalt olulised riigi äriühingud, sihtasutused ja tulundusasutus

1. AS Eesti Liinirongid
2. AS Eesti Vedelkütusevaru Agentuur
3. AS Operail
4. Eesti Energia AS (grupp)
5. Eesti Post AS (grupp)
6. Eesti Raudtee AS
7. Elering AS (grupp)
8. Ettevõtluse Arendamise SA
9. Keskkonnainvesteeringute Keskus SA
10. Maaelu Edendamise SA
11. Nordic Aviation Group AS (grupp)
12. OÜ Rail Baltic Estonia
13. Põhja-Eesti Regionaalhaigla SA (grupp)
14. Riigi Kinnisvara AS (grupp)
15. Riigimetsa Majandamise Keskus
16. SA Eesti Teadusagentuur
17. SA KredEx
18. Tallinna Lennujaam AS (grupp)
19. Tallinna Sadam AS (grupp)
20. Tartu Ülikooli Kliinikum SA (grupp)
21. Transpordi Varahalduse OÜ